

MELEZ DOKU

Atatürk Orman Çiftliği yarışması toplumsal bir sorunu konu aldığı için bunu dert edinmek gerekiyordu. Ve bu süreçte analizler başladı. Bu dönemde Falih Rıfkı Atay'ın Çankaya adlı eserini okudum. Romanda geçen şu cümleler Atatürk Orman Çiftliği'nin nasıl bir yere kurulduğunu açıklıyordu: "923'de Ankara'ya geldiğimiz vakit, bağevleri müstesna, hristiyan mahallesinden eser yoktu. Trenden inince iki taraflı bir bataklıktan, ağaçsız bir mezarlıktan, kerpiç ve hımış esnaf barakaları arasından geçerek tozması bir türlü bitmeyen bir yangın yerine sapardık." Ve daha sonra böyle bir ortama AOÇ kuruluyor. Sir George Clarck: "Ankara'dan geliyorum. Hiç birşeye şaşırmadım. Çimento oldukça tüm o binalar yapılabilirdi. Fakat Ankara'nın yeşilliğine oldukça şaşırdım." diyerek Ankara'nın AOÇ'den sonra ne kadar değiştiğini bize anlatıyor.

AOÇ bir kamusal mekan olarak kurgulanmış ve kuruluş amacı üretim ile birlikte toplumsal bir dönüşüm ön görmek ve kalkınmaya zemin hazırlamaktır. Üretim yalnızca kalkınma değil kapsamlı bir özgürleşme tasarısıdır. Fakat bu durum günümüzde değişmiştir. AOÇ halkın elinden alınıp hem üretim durdurulmuş hemde iktidar tarafından var olan tarih silinip yerine yeni ve aslında AOÇ'nin kimliğine ve kültürüne yabancı bir imaj çalışmasına gidilerek AOÇ'nin hem mekansal hemde toplumsal olarak içi boşaltılarak bu bölgenin toplumsal bellekteki sahip olduğu anlamı yok edilmeye çalışılıyor. (Sunum posterinde bu durumu kavramsal karşılaştırmalar üzerinden aktarılmaya çalışılmıştır.) Tüm bunlar AOÇ'nin toplumsal bellekteki yerini değiştirmiştir. Değiştirme çabaları yalnızca psikolojik baskılarla değil fiziksel müdahalelerle de devam etmiştir. (Fiziksel değişim sürecini sunum posterinde bir timeline ile anlatılmaya çalışılmıştır.) AOÇ fiziksel değişim sürecinde arazisi; devirler, satışlar, kiralamalar vb. eylemlerle amacı dışı kullanımı, içerisindeki korunaklı yapılar yıkımı ve AOÇ'nin izlerinin silinmesi dahilinde birçok darbe almıştır. Bu süreçte aldığı darbelerden biride Başbakanlık Konutu olarak başlayıp Cumhurbaşkanlığı Kompleksi olarak bitirilen kaçak yapıdır. Geri kalan açık alanlarda Ankapark gibi yapılar boy göstererek halka ücretli açık alan kullanımı dayatılmıştır. Tüm durumlar kentli hakkı ihlalidir. Ve bunlara yönelik tepkiler başlamıştır. Sonuç olarak artık AOÇ, çevresi ve hatta Ankara'nın geneli kuruluş aşamasındaki üretim işlevini yitirmiş, betonlaşmış ve 'YEŞİL ANKARA' artık yok olmuştur. AOÇ arazisinde birçok yapı mevcuttur ve tüm bu yapıların yıkımı söz konusu değildir. Yapıların artması aynı zamanda üretim durması gerek iktidar gerek özel kurumlarca desteklenmiştir. O halde buna sebep olan tüm kurum ve kuruluşlar kentlilere bir yaşam, üretim ve özgürlük alanı borçludurlar ve bu tasarımın bir parçası olmalıdır. Yani şuan yaşayan durumla tarihteki ilk kuruluş hedefleri içiçe geçip melez bir durum ortaya çıkmalıdır. Peki AOÇ'de melez durum nasıl var olabilir? AOÇ'nin en geniş sınırlarına baktığımızda ilk kuruluş aşamasındaki geniş, tarım yapmaya müsait toprak alanına sahip değildir. Bu durumda AOÇ'nin arazisine kurulan tüm yapıların borcunu ödeme sırası gelmelidir. Var olan yatay alanı kullanmak yetersiz kaldığı için dikeyde yeşili sürdürebilir ve deneyimleyebiliriz. Arazide mevcut olan yapıların ön cepheleri ve çatıları bizim için yüzey alanı oluşturmaktadır. Ve bu yüzey alanlarının bize sağladığı fırsatları değerlendirip geleneksel tarım yöntemlerini yeniden gözden geçirmeye olanak sağlar. Böylece AOÇ'nin kuruluş ilkeleri olan yeni tarım yöntemleri denemeleri ve çağdaşlaşma projesi yeniden kente ve kentliye kazandırılmış olur. Böylece eski üretim işleviyle günümüzdeki tüketim süreci birbiri içerisinde eriyerek yeni melez doku ortaya çıkmış olur. (Sunum posterinde MELEZ DOKU'nun oluşumuna AOÇ içerisinde yeşili, üretimi nasıl deneyimleyeceğimize dair bir kolaj vardır.)

Daha sonra tüm bu bağlamların AOÇ içerisinde nasıl konumlanacağını ve AOÇ'inde kentte nasıl konumlanacağına dair vaziyet üzerinden fikirler yürütüldü. Asıl hedef AOÇ'nin kentteki diğer yeşil odaklarla birleşmesidir. Karar verilen konumlar işlevlerle ilişkilendirildi. İşlev önerme aşamasında AOÇ'de üretimin yalnızca tarım değil sürekliliğinin diğer alanlarda da devam etmesi gerektiği dikkate alındı. (Sunum posterinde AOÇ vaziyetleri üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır.) Ve işlevlerin mekansal karşılıklarının ne olacağına dair zihinsel süreç başladı.

Öne çıkan ve aslında diğer işlevlere de mekan olanağı sunabilecek işlev, yeşilin nasıl deneyimleneceği idi. Bunun yatay ve dikeydeki sürekliliğini sağlayacak melez dokuyla da uyumlu olması gerekiyordu. Bunları dikkate alarak bir yeşil öğrenme merkezi önerisinde bulunuldu. (Yeşil öğrenme merkezi bir model ile anlatılmaya çalışılmıştır.) Bu öneri tek mekan üzerinden değildir sadece işlevleri barındıracak mekan modellerinden birisidir.

Birde AOÇ içerisinde var olan mekanlar vardı. Bazıları AOÇ tarihini oluşturan yapılardır. Ve bunlar AOÇ tarihini oluşturduğu için korunması gereken yapılardır. Fakat bazıları da bu tarihi izleri silmeye yönelik yapılardır. Bunlardan en önemlisi Kaçak Saray'dır. Ve Kaçak Saray'a yönelik analizler başlamıştır. Cumhurbaşkanlığının yerleşkesi daha önceden Çankaya'daki Pembe Köşktü. Ve Cumhuriyetin Ankara'daki temsili Çankaya'ydı. Fakat bu durum değişti. AOÇ içerisine yapılan Cumhurbaşkanlığı kompleksiyle buraya taşındı. Evet AOÇ Ankara'da cumhuriyeti temsil edebilir. Fakat bu Kaçak Saray ile değil. İçinde bulunduğu kültür ve inşa edildiği yerin yani AOÇ nin kültürüne yabancı düşüyor. Buda Kaçaksarayın Lümpen tarihselciliğinin biçimsel halidir. Bu yapıyı biçimsel göndermelerle ve her anlamda aşırılıklarıyla (malîyet, oda sayısı, vs.) tartışıp meşrulaştırmak istemiyorum. Cumhurbaşkanlığı Kompleksi adı altında inşa edilen yapı bir ideolojinin yansımasıdır. Fakat içi boş ideoloji içerir. Ve böyle bir ideolojik hareket noktasından tarih yazımına giden yol yok. Ne AOÇ nede toplum bu varlığı kabul edemez ki zaten kabullenemeyeceğininide gösteriyor. Bu yapıya yeni bir işlev önerisininide doğru bulmuyorum. Çünkü yapı gayrimeşrudur ve yapının fonksiyonunun değişince meşrulaşmaz. Yani yapıyı kabullenmek istemiyorum ve hiç olmamış gibi davranıp yıkılmasını da talep etmiyorum. Çünkü yıkıp değişimi yok etmek istemiyorum neticede tarih böyle yapıları da içermektedir. Önerim ise zamana terk edilip AOÇ ve toplumun bu yapıyı lime lime içine alması sürecine tanık olmaktır.

Son olarakta AOÇ'nin kentteki konumu, kentte AOÇ izlerinin nasıl sürüleceği, melez dokunun varlığının Ankara sokaklarında nasıl varolacağına ve diğer yeşil odaklarla nasıl bağlanacağına dair fikirler üretildi.

Özetle, AOÇ'yi kente ve kentliye nasıl kazandırılacağını dert edinmek ve korunması gereken dokuyla var olan dokuyu birbiri içinde ertmek ve AOÇ'ye toplumsal aidiyetimizi hissettirmek için önerilerde bulunmak kentli hakkıdır ve bu yarışma bunların ifadesi için iyi bir fırsattır.